Anul LXIX. Sibiu, 9/22 Martie 1921 Nr. 20.

BIBLIOTECA CENTRALĂ A ASOCIAȚIUNII SIBIU

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Nr. 6 (Of.)
Procuratura de stat
Str. Schewis Loco

Abonamentul:
Un an 80 Lei. — Șase luni 40 Lei.
Trei luni 20 Lei.
Ziarul apare Marția și Vinerea

Corespondențele
să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoeală
Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

În chestia unificării organizației noastre bisericești

de jurisconsultul Consistorului arhidiecezan **Ioan de Preda**, adv. în Sibiu

Ancheta ce s'a fost întrunit spre a se sfătui asupra problemelor ce se impun spre resolvire în noua situațiune, creată prin fericita unire a neamului românesc într'un stat unitar, a exmis — dupăcum se știe — o comisiune, care să pregătească un proiect de organizare.

Comisiunea exmisă a și elaborat un proiect de statut organic, care să servească ca punct de plecare sau ca bază de discuție în corporațiunile reprezentative ale bisericilor din singuraticele provincii.

La elaborarea acestui proiect avea să servească drept punct de plecare pentru desbateri, Statutul organic al mitropoliei ortodoxe române din Transilvania.

Noul statut organic a și fost elaborat, în partea sa formală, după chipul și asemănarea Statutului organic șagunian... Aceeaș împărțire a materiei: la început o parte generală în care sânt expuse principiile, cari domnează materialul întreg. Apoi șase secții: secția mitropoliei centrale, a mitropoliilor singuratice, a eparhiei, protopopiatului și a parohiei.

Multe, foarte multe dintre dispozițiunile din Statutul organic șagunian sânt trecute din cuvânt în cuvânt în noul statut al comisiunei exmise. Și totuș, aceste două statute se deosebesc ca focul și apa unul de altul. Și această deosebire provine de acolo: *că ele sânt întemeiate pe principii fundamental opuse.*

Statutul organic șagunian admite potestatea absolută a episcopatului numai în chestiile: spirituale, dogmatice și simbolice — § 141 și 171 Stat. org. — ear toate celelalte afaceri de organizare: reprezentare, administrație, justiție și executare le încredințează osebitelor corporațiuni legiuitoare și reprezentative, precum și osebitelor oficii compuse din clerici și mireni, conduse însă toate acestea de episcopul respectiv.

Statutul organic șagunian este condus — cum se vede — de principiile cele mai liberale și democratice; el dă episcopatului, ceeace după dreptul divin se cuvine. Face însă de altă parte și clerul inferior și elementul mirean părtaș la acele drepturi și funcțiuni, care i se cuvin fără a se știrbi prin aceasta autoritatea și adevărata chemare a episcopatului.

Noul statut elaborat din partea comisiunei însă, concentrează toată autoritatea și toată potestatea în mâna episcopatului, făcând din reprezentanții și funcționarii diecezei o ciurdă de statisti, menită să servească numai spre înălțarea gloriei episcopului.

Spre ilustrarea aserțiunilor mele, mă provoc la singuratice dispoziții din noul elaborat:

Astfel în Art. III din partea generală ni se spune că: «In fruntea bisericii stă ca cea mai înaltă autoritate și suprem for, *în toate afacerile bisericești de orice natură*, Sfântul Sinod».

«Respectându-se această temelie, colaborarea clerului și a mirenilor e primită în corporațiuni bisericești autonome, constituționale cu sistem reprezentativ. Așa dară — pe lângă sf. Sinod — funcționează în viața administrativă și economică a bisericii, corporațiuni constituite parte numai din membri ai clerului, parte din clerici și mireni».

Partea a doua din art. III e evident menită să slăbească reaua impresiune, pe care partea dintâi trebue să o provoace în inimile credincioșilor și să întărească credința, că pe lângă episcopat, și clerul inferior și elementul mirean vor fi părtași la guvernarea bisericii.

Dar în partea e doua din art. III se zice: că *respectându-se aceeaș temelie* — va să zică numai pe lângă rezerva celei mai înalte autorități și a supremului for în toate afacerile bisericești de orce natură, pe seama episcopatului — mai pot funcționa și alte corporațiuni bisericești autonome, constituționale cu sistem reprezentativ.

Cum vor putea trece corporațiunile acestea *de autonome*, atunci când supremul for *în afacerile bisericești de orce natură* este sf. sinod, sau episcopatul? Eu unul nu o înțeleg. Adevărat însă că comisia care a elaborat noul statut, are de tot altă concepție despre autonomie decât o am eu și poate și alții.

In noul statut organic proiectat de comisiune se prevede un congres general bisericesc ca organ central pentru biserica întregită din România mare. Dar între atribuțiile acestui congres general bisericesc enumerate în § 14 din statut, nu se cuprinde cea mai de căpetenie din § 145 al statutului șagunian: că adecă congresul general bisericesc este *reprezentanța* întregii biserici și a românilor ortodocsi din regat. — Și după ce în § 7 din noul statut anume se zice că congresul general bisericesc va funcționa *«pe lângă sf. sinod»*, rămâne cel puțin dubiu, care dintre aceste înalte corporațiuni, are să fie în viitor adevărata reprezentanță a bisericii noastre din noul regat.

Cum poate fi considerată însă adunarea eparhială — sinodul nostru eparhial de azi — *de autonomă* atunci, când conclusele ei, numai atânci devin valide, dacă primesc *aprobarea* episcopului concernent?

Cum poate trece consiliul eparhial — consistoriul nostru de azi, — drept organ bisericesc autonom atuncea, când în § 37 al statutului comisiunii anume se zice: că chiriarhul conduce afacerile eparhiei cu ajutorul adunării eparhiale și al consiliului eparhial.

Evident deci că consiliul eparhial, el însuși nu conduce nimic, ci este creiat numai pentru a da ajutor episcopului, resp. arhiepiscopului sau mitropolitului și pentru a executa dispozițiile lui. De aceea i s'a și luat consistorului numirea aceasta și i s'a dat numirea de consiliu, ca să se știe din capul locului, că instituția aceasta nu mai are să fie un organ cu sferă de activitate proprie, ci numai un oficiu *ajutător* pe lângă episcop.

Aceeași situație inferioară o are și consiliul central bisericesc, organul suprem administrativ și executiv al congresului și sfântului sinod, Consistoriul nostru mitropolitan de azi. Căci deși se zice că el este organul suprem administrativ și executiv, activitatea lui se mărginește numai și numai pe lângă executarea actelor de administrație și ordonanțelor congresului și mai ales ale sf-lui sinod, care după cum am văzut mai sus este cea mai înaltă autoritate și supremul for în toate afacerile bisericești de orice natură, și care și în înțelesul §-lui 5 punct 5 din statut este *singur în drept* să decidă toate afacerile bisericești de orice natură.

Să vedem acum cine este sf. sinod, sau suprema autoritate și supremul for în biserica noastră?

Sfântul sinod este, după noul statut: întrunirea tuturor mitropoliților, arhiepiscopilor, episcopilor și arhiereilor vicari din întregul regat, sub prezidiul mitropolitului primat. Sf. sinod însă — după cum se vede — nu este o corporațiune permanentă, sau un oficiu permanent, pentru că el se întrunește numai de două ori pe an. Astfel deci adevărata cârmuire a bisericei întregi, o poartă faptice mitropolitul primat, căruia îi stau la dispoziție și într'ajutor:

1. Consiliul central bisericesc, compus din 10 membri aleși.

2. Consistoriul spiritual suprem, pentru deciderea causelor disciplinare ale clericilor, compus din 5 membri numiți de sf. sinod, tot pentru câte 5 ani.

3. Casa bisericii, care are să înlocuiască pe senatele noastre epitropești dela consistoriile de azi.

4. Un birou special, cu un director și personalul necesar de manipulațiune, care are să provadă treburile scripturistice și de manipulațiune, nu numai ale organelor de sub punctele premergătoare, și ale sf. sinod, ci verosimil și ale congresului general bisericesc, care să întrunește tot numai la 3 ani odată.

Din cele expuse mai sus este clar, că adevărata ocârmuire a bisericii o îndeplinește mitropolitul primat, și că el nu are lângă sine în permanență un organ învestit cu dreptul de a-și putea validita și el părerea sa, și de a conlucra și el la hotărârile și dispozițiile ce se fac în mod absolutistic.

Din cele expuse se vede mai departe: că noul statut elaborat de comisiune scurtează nu numai elementul mirean și clerul inferior, ci chiar și pe dignitarii noștri bisericești, pe episcopi, arhiepiscopi și mitropoliți în drepturile lor ierarhice și canonice, punându-i la ordinul și dispoziția mitropolitului primat, deși biserica noastră nu cunoaște diferite grade de mitropoliți, ci precum pe patriarhi așa și pe mitropoliți îi consideră de egali între sine.

Cu toate acestea noul statut de organizare chiar și mitropoliile le împarte: în mitro-

polia *centrală*, — pe care o tratează în secţia I separat, făcându-o părtaşă şi de o organizaţie separată — şi în mitropoliile *singuratice*, pe care din urmă le tractează în secţia II-a iar separat fără a le acorda şi lor aceeaş organizaţie, că mitropoliei centrale, sau apoi o organizaţie separată proprie, de unde urmează că le priveşte şi le consideră drept simple eparhii mai ales dupăce întreg statutul nu cuprinde în sine dispoziţii, care să reguleze raportul dintre ele şi simplele eparhii.

Dealtcum eparhiile şi resp. episcopiile sânt în noul statut — abstracţie făcând dela mitropolia centrală — mai bine organizate şi cu mai multe drepturi investite: Consiliul eparhial se împarte întocmai ca conzistoriile noastre de azi, în trei senate speciale, care apoi întrunite formează Plenul consiliului eparhial şi tractează afacerile ce nu cad în competinţa singuraticelor senate.

Consiliul eparhial, care constă dintr'un număr corăspunzător de membri, aleşi de adunarea eparhială dintre clerici şi mireni, *conduce* în înţelesul § 69 din statut, afacerile eparhiei în toate ramurile lor, sub prezidiul episcopului său al *delegatului* său.

Insă în § 62 din acelaş statut ni se spune: că episcopul *conduce* episcopia. El desfiinţează căsătoriile, numeşte un revizor bisericesc, un vicar propriu al său cu rang de arhimandrit, apoi pe secretar şi personalul de manipulaţie şi dictează pedepse disciplinare.

Apare deci legitimă întrebarea: Care anume dintre aceste două autorităţi conduce aevea eparhia, episcopul sau consiliul eparhial? Şi ce-i mai rămâne de făcut *Consistorului spiritual eparhial*, compus din 3 preoţi constituit anume în fiecare episcopie pentru judecarea cauzelor disciplinare, — atunci când episcopul dictează însuşi după plac pedepse disciplinare?

Dealtcum nici membrii consiliului eparhial nu vor putea aduce altă hotărâre, decât aceea pe care o dictează episcopul sau delegatul lui. Pentrucă alegerea lor numai atunci devine valabilă dacă o întăreşte episcopul concernent; ei deci vrând ne-vrând sunt avizaţi să îndeplinească totdeauna voia celui ce are să-i întărească în slujba. Şi pentru că nici hotărârile consiliului eparhial nu vor putea fi valabile în caz de neaprobare din partea chiriarhului, după cum văzurăm mai sus, că nici chiar ale adunării eparhiale nu sânt valabile fără această aprobare.

(Va urma)

Consistorul superior bisericesc a fost convocat în sesiune extraordinară pentru ziua de 31 Martie 1921.

Exproprierea în Ardeal. Din Bucureşti: Proiectul de lege pentru reforma agrară în Ardeal a fost depus la cameră. Intinderea ce se expropriază prin această lege, este un milion şi jumătate jugăre. Guvernul speră să înceapă exproprierea în Ardeal la 1 April 1921.

Pace între Polonia şi Rusia. Tratatul de pace, încheiat acum între aceste două ţări, cuprinde: Se recunoaşte independenţa Ucrainei rutene; ambele părţi renunţă la cheltueli de răsboi; Rusia se obligă a restitui Poloniei 30 milioane ruble aur şi a preda materialul rulant de cale ferată polonă.

Independenţa eparhiei Clujului

Sub acest titlu sugestiv, sprijinit pe un subtitlu sensaţional: «Contra unei tentative primejdioase», dl Dr. I. Mateiu scrie o serie de articole în ziarul «Infrăţirea» din Cluj. Cetindu-le, îţi face impresia voinicului care îşi clădeşte «mori în vânt», ca să aibă cu ce se răsboi.

Se vorbeşte de «tentative condamnabile», de «conflict bisericesc», ce ar fi dorit să se rezolve pe cale constituţională, de «teorii nefericite», de «porniri anticonstituţionale», «tendinţe autocratice», de «curentul unui absolutism abusiv, care se iveşte ameninţător în viaţa constituţională a mitropoliei noastre». Şi aşa înainte. De ce era vorba?

Dl profesor S. Oprean într'un articolaş în «Patria» fixase raportul diecezei Clujului faţă cu arhidieceza (cu sinodul şi arhidieceza aceleia) din care s'a desfăcut, ca teritor. Şi cu bunul simţ al omului nepreocupat trage încheierile, ce se impun, până ce nou înfiinţata eparhie a Clujului va avea sancţiunea tuturor factorilor de cădere.

Era tocmai timpul să se ia măsuri pentru alegerile sinodale pe un nou ciclu de 3 ani 1921—1923, fiindcă mandatul deputaţilor din trecut expiră la Dumineca Tomii.

I. P. Sfinţitul nostru Mitropolit Nicolae, prin circulara Nr. 3731 Plen. spunea «Intru cât alegerile proxime la sinodul arhidiecezan se vor face după noua arondare numai pentru părţile, ce au rămas la arhidieceză după constituirea consistorului din Cluj, sau se vor face după arondarea cea veche pentru arhidieceza întreagă, înainte de organizarea diecezei Clujului, aceasta se va norma şi publica în circulara, cu care vom ordona alegerile», pentrucă nu ştia dacă dieceza cea nouă a Clujului va afla «sancţiunea cuvenită. prin cercurile legale cu cădere încă în primăvara anului acestuia sau doară mai târziu».

Indoiala aceasta era sporită şi de faptul, că în proiectul de unificare bisericească sosit dela Bucureşti, Clujul era trecut numai ca Vicariat.

In înţelesul celor de mai sus a dat instrucţiuni I. P. S. Sa şi delegatului Consistorului din Cluj. In răstimp pleacă la Bucureşti şi luând «cunoştinţă oficială că la locurile cu căderea noua dieceză a Clujului nu întimpină greutăţi», dispune telegrafic la Sibiu, ca şi la Cluj, alegeri separate pentru arhidieceză şi pentru dieceză. Simplu şi clar pentru toată lumea, doară era Ierarhul arhidiecezei Sibiului, ca şi a diecezei Clujului, unde sinodul arhidiecezan extraordinar în vara anului 1919 instituise în mod provizor un Consistor coordonat Consistorului din Sibiu, *după analogia Arad Oradea-mare*, sau cum se exprimă o hotărâre anterioară a aceluiaşi sinod arhidiecezan «*după norma Consistorului din Oradea mare*».

Iată ce nu vrea să ştie dl Mateiu, pentru ca să-şi poată face vânt cu teorii de drept bisericesc, şi să tragă clopotul într'o dungă că «se trage la îndoială existenţa şi independenţa eparhiei Clujului, — epocă de anarhie şi tulburare, — absolutism ierarhic» etc.

Pentru cine ştie ceti într'un drept bisericesc eparhia Clujului nu se poate considera înfiinţată, neavând încă sancţiunea ultimului for cu cădere. Ea a fost legiferată de biserică ca o chestiune internă. Dar Nicodem Milaş în dreptul său bisericesc pag. 586, pe care îl citează şi dl Mateiu abătând însă vorba în altă parte, scrie lămurit: «In competinţa comună a autorităţii bisericeşti şi publice cad acele afaceri, cari privesc direct atât biserica cât şi statul, deci: demarcaţiunea eparhiilor, înfiinţarea de episcopii... etc».

Deci eparhia Clujului nefiind legiferată şi de puterea publică, nu este definitiv aranjată ca eparhie de sine stătătoare. Prin înfiinţarea Consistorului, prin ordonarea alegerilor pentru sinod s'au făcut numai pregătiri pentru episcopie, pe care asemănându-o dl Matei cu o eparhie văduvită, dă dovada unei desăvârşite neorientări în elementele dreptului canonic.

Iar în faţa afirmaţiunei inexacte, că episcopia a fost recunoscută de Consiliul Dirigent, ale cărui acte constituţionale ar fi fost recunoscute şi de guvernul central, voiu îndruma pe dl Mateiu să cetească cum trebue cele două rezoluţii la care se provoacă şi va vedea, că a fost recunoscută numai «existenţa Consistorului ortodox român în Cluj», şi aceasta după frământări. Prezidentul acestui Consistor nu e decât un asesor al senatului bisericesc dela Sibiu, care şi plata de aici şi-o ridică, aşa cum se întâmplă cu ori care funcţionar detaşat în altă parte, pe un timp oarecare. Nu este deci Consistorul provizor dela Cluj faţă de cel dela Sibiu nici măcar ce era cel dela Oradea mare faţă de cel dela Arad. Şi întreb când a avut Oradea-mare sinod propriu, în funcţiune, până n'a fost înarticulată în lege reînfiinţarea episcopiei? Nu ne estindem asupra chestiunii cu înfiinţarea Consistorului şi eparhiei Clujului din punctul de vedere al dreptului bisericesc şi canonic. Şi să nu mai vorbim de competinţa de amestec a I. P. S. Sale Mitropolitului, pe care trăgându-o la îndoială dl Mateiu, vrea să izgonească din organizaţia noastră bisericească principiul ierarhic, care stă la baza constituţionalismului şagunian?

Ridicolul însă îşi ajunge culmea când ridică acuza de anticonstituţionalism şi se aruncă bănuiala de absolutism I. P. S. Sale Părintelui nostru Mitropolit, care tocmai în numele constituţionalismului şi a democraţiei creştine a venit în fruntea bisericii ardelene. A uitat dl Mateiu discursul fostului profesor seminarial din preseara alegerii de Mitropolit? Şi de atunci de câte ori a răsunat glasul Mitropolitului Ardealului în discuţiile asupra Unificării bisericeşti şi va mai avea o grea sarcină întru apărarea constituţionalismului bisericesc faţă de părerile potrivnice prinse în proiectul de unificare.

Ne miră de unde vine glasul strident de protestare şi bănuiala de absolutism, când noi ştim de pornirile de suprimare a constituţionalismului sub ministerul Vlad-Borcea, din anume cercuri clujene. Dar şi mai uimitoare este îndrăzneala omului, când nu se sfieşte să tipărescă, că telegrama Capului Bisericii ardelene dată din Bucureşti, prin care se ordonă alegerile separat pentru ambele eparhii, a venit pe urma unor articole ale sale, de cari I. P. Sfinţitul nostru mitropolit nici măcar cunoştinţă nu putea avea, necum să le dea o importanţă. Şi nu avea cunoştinţă nici de duhul răzvrătirei instăpânit în rândurile Consistorului provizor dela Cluj, de care va fi luat ştire cu regretul, că acolo unde se aştepta să se sălăşluiască duhul păcii, al muncii intensive pentru a se afirma noua instituţie bisericească şi pentru a fi de folos sufletelor mulţimii credincioase din acele părţi ale mitropoliei, date în administrarea Consistorului din Cluj, totul se grupează într'o desperată hărţuială pe care forurile în drept vor trebui să o tempereze trezind la realitate pe ceice trec nu numai peste competenţa lor, dar desconsideră şi dispoziţiile pozitive ale legilor, cum se poate vedea şi din adresa trimisă I. P. Sale, şi publicată în altă parte a ziarului nostru.

Ceeace importă mai mult însă, este faptul că episcopia Clujului e pe drumul drept, tot la stăruinţa I. P. S. Sale. Proiectul a trecut prin consiliul de ministri şi prin secţii. La senat e raportor dl profesor universitar G. Bogdan-Duică şi credincioşilor eparhiei, preoţi şi mireni, le revine acum îndatorirea sfântă să-şi tragă seama pe cine trimet deputaţi în sinodul chemat să orânduiască statornic noua episcopie, aşa ca lucrul să fie spre mărirea lui Dumnezeu, spre folosul şi mulţămirea oamenilor! (—)

Rugare

adresată I. P. S. Domn arhiepiscop şi mitropolit
Dr. Nicolae Bălan

I. P. S. Părinte, — Consistorul provizor din Cluj prin circulara Nr. 400 Plen. din 11/24 Februar a. c. publică data şi modalităţile alegerilor de deputaţi sinodali ai diecezei Clujului pentru periodul 1921—1923. In această circulară se spune: «Aleşi pot fi din cler numai ceice au locuinţa stabilă şi oficiu bisericesc pe teritorul diecezei şi sânt induşi în lista alegătorilor din oarecare cerc electoral al diecezei după lista ce se pregăteşte din oficiu de consistorul diecezan, ear mireni asemenea numai ceice locuesc pe teritorul diecezei».

Această dispoziţie nouă trece peste sfera de competenţă a oricărui consistor, dupăce forul singur în drept a întregi sau a interpreta Statutul organic este congresul naţional-bisericesc. Acesta în repetite rânduri a dat interpretări în alt înţeles decât cel inventat de către consistorul provizor din Cluj şi în acest înţeles s'a şi format un uz în viaţa noastră bisericească.

Statutul organic § 91 lit. *i)* stabileşte următoarea condiţie generală pentru alegători şi eligibilitate: «Alegători şi eligibili sânt toţi aceia cari posed calităţile prescrise în § 6». La deputaţii din cler fireşte se adaogă condiţia ca alegătorii precum şi aleşii să fie membri din cler.

Iar în regulamentul pentru alegerea deputaţilor se spune că consistorul pregăteşte lista alegătorilor din cler, «în care se petrec toţi preoţii din colegiul electoral afară de cei suspendaţi sau destituiţi prin sentinţă validă».

Restricţiunile consistorului din Cluj ar avea ca urmare perderea dreptului de a alege şi de a fi aleşi pentru o mulţime de preoţi vrednici pe cari necesităţile vieţii noastre culturale şi de stat i-a reclamat să îmbrăţişeze noui oficii, fără a se putea invoca pentru această răpire a dreptului etectoral vreo analogie din trecut şi fără a li se da — chiar cu jertfa destituirii lor din cler — măcar dreptul electoral de care se bucură mirenii.

In concluzul congresual Nr. 105 din 1887 se admite posibilitatea ca unui şi acelaş deputat să fie ales membru al mai multor sinoaed eparhiale, in care caz în restimp de cel mult 3 zile dela verificare are a declara în scris la

consistoriile respective, că primeşte unul sau altul dintre mandate şi că renunţă la celalalt.

Iar în concluzul congresual Nr. 123 din 1886 se spune: «Ca membru al sinodului protopresbiteral poate fi ales şi acela, care nu e membru al vreunei comune parohiale din acelaşi cerc protopresbiteral, se recere însă ca alesul să fie membru al vreunei comune parohiale din mitropolia noastră ortodoxă orientală română».

Evident deci restricţiunea eligibilităţii numai la preoţii şi mireni cari locuesc pe teritorul diecezei Clujului stă în contrazicere faţă de hotărârile congresuale de mai sus.

I. P. S. S. Părinte! Pentru a nu lăsa teren liber de a se face abuzuri, mai ales acum când sinodul este chemat a săvârşi actul deosebit de important al alegerei celui dintâi episcop al Clujului, Vă rugăm în interesul liniştei şi al prosperării bisericii să binevoiţi a îndrepta luarea aminte a acestui consistor asupra sferei sale de competenţă şi a dispune să se respecteze dispoziţiunile Statutului organic şi interpretările autentice date de către congresul national bisericesc. Totodată îndrăznim să apelăm la simţul de dreptate al I. P. S. S. Voastre, care sânteţi Arhiereul rânduit de Dumnezeu să vegheze asupra respectării legilor şi în această nou înfiinţată episcopie şi să Vă rugăm cu toată supunerea să binevoiţi a lua imediat măsuri pentru înlocuirea pasajului menţionat cu dispoziţiuni legale şi potrivite uzului vieţii noastre constituţionale.

Ai I. P. S. S. Voastre fii sufleteşti

Cluj la 17 Martie 1921

Dr. Sextil Puşcariu, prof. univ. *Dr. Pavel Roşca*, preot, director. *Ing. Damian David*, insp. industr. *Romulus Demetrescu*, prof. *Traian Vulpescu*, prof. *Dr. Andrei Buzdug*, prof. *P. Capidan*, prof. *Dr Eugen Speranţia*, prof. *Stefan Mateescu* prof. *Sabin Oprean*, prof.

Salariile preoţilor

Ziarele din capitală anunţă:

Ministerul cultelor în bugetul întocmit, care a fost adoptat de ministerul finanţelor, a egalizat salariile clerului, unificându-le pentru întreaga ţară. S'a adoptat o gradaţie din cinci în cinci ani, care va fi de 25 la sută asupra salarului de bază, modificat şi el printr'o majorare.

Intregul buget al ministerului cultelor a fost majorat şi din cauza acestui spor cu 37 de milioane.

Nici un post nu va fi suprimat şi nici o reducere de salar nu s'a făcut la acest minister în prevederile bugetare.

Centenarul lui Tudor Vladimirescu

Luni a început în capitală sărbătorirea centenarului marelui erou naţional Tudor Vladimirescu. Pe piaţa Teatrului Naţional şi pe piaţa Victoriei echipe de soldaţi din regimentele de garnizoană, precum şi delegaţiuni din provinciile alipite au jucat, în sunetele muzicelor militare, jocuri româneşti care au stârnit entuziasmul numeroşilor spectatori.

Pe la ora 4 când s'au terminat jocurile militare, s'au încins hore cu publicul dinprejur într'o atmosferă de cald entuziasm.

Liga culturală a oferit delegaţiunilor un ceai, în salonul Cercului reangajaţilor.

Dna Cantacuzino a rostit, cu acest prilej, o înimoasă cuvântare, preamărind amintirea luptătorului Tudor Vladimirescu.

Corurile şcolare militare au cântat în timpul ceaiului.

Primăria capitalei a dat a doua zi la amiazi, în menajul şcoalei militare o masă populară în cinstea delegaţiilor din toate unghiurile României întregite, venite să prăznuiască împreună cu cetăţenii capitalei aniversarea de o sută de ani dela moartea eroului.

Curtea şcoalei militare avea înfăţişarea marilor adunări naţionale, în care se amestecau porturile tuturor ţinuturilor româneşti, purtate de cetăţeni din toate straturile sociale la un loc cu marii demnitari ai statului, membrii guvernului, mitropoliţii ţării, generalii oştirii şi reprezentanţii presei.

La ora 1, în sunetul fanfarei ostăşeşti, oaspeţii sau aşezat la masa de 700 de tacâmuri, luând locul de cinste mitropoliţii Miron al României şi Pimen al Moldovei, miniştrii, preşedinţii corpurilor legiuitoare şi alţii.

Intr'un colţ al manejului era masa urmaşilor gorjeni ai pandurilor lui Tudor, vre-o două sute de români.

Primul cuvânt a fost al preşedintelui comisiei interimare dl Dr. *C. Gheorghian*, care a închinat în sănătatea desrobitorului neamului românesc: regele Ferdinand şi a exprimat dragostea unanimă faţă de marele întemeetor al democraţiei române: Tudor Vladimirescu.

Fanfara a intonat imnul regal.

Mitropolitul primat *Miron Cristea* a rostit cuvântul bisericii pentru sărbătoarea centenarului lui Tudor, slăvind memoria marelui desrobitor al tărănimii.

Dl *Take Ionescu*, ministrul externelor, a salutat delegaţiile în numele guvernului.

Dl *S. Mândrescu*, în numele comitetului de organizare al sărbărilor, a salutat azistenţa care cu suflet românesc a venit să ia parte la marile serbări ale centenarului. Dsa a amintit câteva episoade din vremea revoluţiei lui Tudor Vladimirescu.

Dl deputat de Gorj, Virgil Slavescu, a răspuns în numele descendenţilor lui Tudor Vladimirescu, arătând faptele de eroism din vremea răsboiului, pentru întregirea neamului, a acestor vrednici urmaşi.

Au mai răspuns câţiva cetăţeni din Ardeal, Bănat, Bucovina.

După masa populară, s'a încins o serie de hore, sârbe şi alte jocuri, până la ora 4 jum.

Un pitoresc deosebit înfăţişau ochilor aceste mândre cete de fete şi flăcăi în porturile naţionale din toate ţinuturile.

La ora 4 au început muzicile militare să cânte poporului în faţa Universităţii şi în grădina Episcopiei. Echipe de soldaţi au executat până la ora 7 seara jocuri naţionale.

Miercuri, 16 Martie, ziua intrărei lui Tudor în Bucureşti, orele 10: Festivaluri în toate şcoalele din România.

Ora 3 d. a. Conferinţa dlui S. Mândrescu la Ateneul Român. Inainte şi după conferinţă «Cântarea României» a executat cântece naţionale, terminând cu «Cântecul lui Tudor», fragment din «Ţara Mare» de Tiberiu Brediceanu.

Asupra situaţiei politice

— Declaraţiile dlui Ion I. C. Brătianu —

Şeful partidului naţional-liberal, dl Ion I. C. Brătianu, a făcut Mercuri d. a. la ora 6 în clubul liberal o expunere a situaţiei noastre politice interne şi externe.

Dl Brătianu a început prin constatări asupra grelelor situaţiuni prin care a trebuit să treacă România dela izbucnirea răsboiului general până astăzi.

Răsboiul ne-a surprins în mijlocul unor prefaceri politice-sociale în curs de înfăptuire. Greutăţile răsboiului învinse, am avut apoi de luptat cu primejdiile anarhiei din jurul nostru, dela apus şi dela răsărit, ca o insulă în mijlocul furtunei. Ceea ce trebue să nu ne descurajeze în momentele actuale, este tocmai rezistenţa cuminte a poporului nostru în mijlocul tuturor greutăţilor.

Trecând la situaţia internă, o află de nemulţămitoare, adăugând că vina nu este numai a adversarilor, ci şi a partidului liberal şi mai ales a împrejurărilor.

O mare parte din vină revine, însă şi opiniei publice care n'a ştiut să aleagă oamenii. Datoria morală a momentului este reculegerea: să vedem nu ce nu s'a făcut, ci aceea ce trebue în viitor să se facă. In situaţia actuală, zice dl Brătianu, singurul partid organizat, care poate face faţă nevoilor ţării, este partidul liberal. «Dacă elementele culte s'au convins de rolul nostru, mai rămân massele mari în rândurile cărora trebue să facem o propagandă întinsă».

«Vorbind de curând despre situaţia noastră cu un străin, acesta m'a întrebat cum am putea fi ajutaţi. I-am răspuns:

«Lăsaţi-ne să ne ajutăm noi prin mijloacele noastre şi pe urmă vom vedea cum ne puteţi ajuta dv., însă venind aci, să nu veniţi cu impresia că intraţi într'o ţară în stare de faliment, unde să cumpăraţi tot ce mai puteţi apuca». Susţinând drepturile României la conferenţă mi s'a spus că eram pretenţios. Ce am spus eu cu doi ani în urmă spune azi toată lumea. Deşi n'am avut pretenţia să dau directive Europei, n'am cerut totuşi, pentru ţara mea decât ceeace tatăl meu ceruse printr'un memoriu adresat lui Napoleon al III-lea, la 1856, memoriu în care arată că neamul românesc se compunea pe atunci din 14 milioane, întinzându-se dela Tisa la Nistru şi că era stăpân pe gurile Dunării. N'am cerut decât eliberarea naţiei şi stăpânire deplină la gurile Dunării.

Privitor la alianţele în afară, situaţia de azi este foarte delicată. Trebue să fim prudenţi şi să nu facem cu ochii închişi alianţele pe care alţii n'au îndrăzneala să le închee.

Nu putem vorbi de o consolidare internă, care să se impună străinătăţii, până nu vom avea un buget şi o aşezare temeinică a întregii economii naţionale. Impozitele şi economiile sânt secret pe care-l cunoaşte toată lumea; dar ca să le faci, trebue să ai autoritatea morală, pentru ca să dai cetăţeanului încrederea că banul lui nu va merge să îngraşe partizanii. Secretul unei guvernări tari este voinţa cinstită şi bărbătească de a servi numai interesele generale.

Se vorbeşte mereu despre căderea guvernului: pe noi nu interesează când va cădea guvernul actual, ci cum va fi guvernul care-i va lua locul.

Biserica Brâncovenească din Făgăraş

In afacerea restituirii bisericii Brâncoveneşti din Făgăraş în mânile acelora, pentru cari a fost întemeiată, s'a înaintat forurilor chemate, să hotărască, un *memoriu* semnat de comitetul parohial ortodox din acel oraş.

Credincioşii ortodoxi ai Făgăraşului şi-au ţinut de datorie să reclame din nou, restituirea bisericii, care a fost zidită de voevodul Constantin Bârcoveanu în anii 1697 şi 1698 şi încredinţată parohiei ortodoxe române răsăritene, dar după un sfert de veac este cum se ştie, rapită de episcopul greco catolic Ioan Patachi, care cu forţa a scos din biserică pe preotul ortodox *Toma* şi pe epitrop, i-a pus în obezi şi i-a închis în temniţa castelului. Viena, în cele din urmă, a consfinţit «unul din cele mai nelegiuite şi ruşinoase acte săvârşite împotriva noastră: răpirea bisericii din Făgăraş», (S. Dragomir, Ist. desrobirii, I. 107). Acestea sânt fapte istorice, care nu se pot tăgădui.

Cererea făgărăşenilor nu însemnează «provocarea răsboiului confesional în Ardeal»; şi însemnează şi mai puţin «pornirea luptei de exterminare» a bisericii unite, cum voeşte să prezinte afacerea aceasta, în «Ţara Nouă», părintele protoiereu Octavian Popa, preotul greco-catolic din Făgăraş. Cererea credincioşilor noştri dela Făgăraş este: apărarea unui drept, la care n'au renunţat.

Asupra *memoriului* au să se pronunţe factorii competenţi. Agitaţia împotriva lui, din or ce parte ar veni, este deplasată.

Tudor Vladimirescu

— Din viaţa eroului —

Tudor Vladimirescu, scrie Dacia cu prilejul centenarului morţii eroului, a ieşit din mijlocul clasei ţărăneşti subjugate de veacuri. El se identificase cu suferinţele ei şi cu speranţele ei.

Copilăria şi-a petrecut-o între ai săi, la Vladimir. A învăţat puţină carte. A păzit şi el oile, ca toţi copiii din sat. Şi el s'a jucat ca ei, a muncit ca ei şi a cântat cu ei. Dar, în spre deosebire de ei, îi plăcea să se urce sus, sus pe munţi şi să privească de acolo zările depărtate.

A învăţat să cunoască suferinţele ţării şi neomenia impilatorilor. Indată ce a fost în stare să poarte armele, s'a dus cu mai mulţi panduri să lupte în răsboiul ruso-turc din 1806 şi 1812.

Drept răsplată pentru bravurile sale, a fost decorat cu ordinul Vladimir. După încheerea păcii, Constantin Ipsilante îl făcu slujer, apoi vătaf de plai la Cloşani, unde-şi construi o casă. Deşi fusese ridicat la rangul boeriei, totuşi el nici odată nu-şi putuse potoli ura contra boierilor. Se spune că mergând adeseori să vadă pe

prietenul său Urdăreanu, nu se aşeza nici odată pe scaun, ci se preumbla necontenit prin casă, pentru a nu fi silit — dupăcum spunea el — «să se scoale, dacă ar veni cumva vre-un ciocoi».

Se povesteşte despre slujerul Tudor că era religios şi că pedepsea pe toţi cei ce nu veneau la biserică.

Aşa se spune, că pe un oarecare Anitescu care n'a venit la biserică, l-a băgat cu capul şi mânile în jug. Pe atunci, credinţa era în mare cinste. Şi sufletele virtuoase — şi atunci ca şi astăzi — găsiau un puternic sprijin în cruce. Tudor a făcut o biserică în lunca Prejnei, unde se află şi chipul său ca ctitor. Acestei biserici i-a dat ca avere o livade, care se cheamă livada lui Tudor Vladimirescu.

Viaţa i-a fost plină de sbucium şi plină de aventuri. Ca un fulger a luminat istoria neamului românesc tocmai când ea plutea mai mult în întuneric. Isi dedea bine seama de nestatornicia firii omeneşti, şi nu i-a fost greu să dea răspunsul următor, când i s'a cerut să se proclame Domn:

«Nu pentru mine trebue să vă răsculaţi, ci pentru dreptate. Nu trebue să veniţi, fiindcă eu vă chem, ci pentru că vă strigă *dreptatea*. Căci eu nu sânt de cât o făptură omenească care azi este şi mâne nu. De nu ţineţi de cât de mine, atunci după ce voi muri, nu vă veţi îngriji de dreptate, şi ţara va cădea şi mai jos de cât a căzut. Ear eu vă spun că drumul pe care calc, la moarte duce, la putere nu».

Aştepta moartea, dar nu se temea de ea. El însuşi o prevestea, zicând: «De când m'am îmbrăcat cu cămaşa morţii, nu mă mai tem de ea, ci o aştept în fiecare zi».

Şi moartea n'a întârziat să vină. Prins, prin mişelie, de oamenii lui Ipsilante, a fost dus la Târgovişte, unde a fost ciopârtit în chip sălbatic.

Nr. 1407 Şcol.

Notificare oficială

Cu provocare la ordinul circular dto 19 Faur a. c. Nr. 5087/921, emanat dela Secretariatul general al ministerului instrucţiunii publice, aducem la cunoştinţa membrilor corpului didactic dela şcoalele confesionale, că în viitor concedii din cauză de morb pe un interval de timp până la 6 luni, se vor acorda numai pe bază de *certificate date de către medici cu caracter oficial.*

Pentru acordarea concediilor pe timp mai lung de 6 luni, se cere necondiţionat vizitarea prin comisiunea centrală din Cluj, conform ordinului Nr. 14123/920.

Sibiu, din şedinţa Consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută la 4/17 Martie 1921.

Consistorul arhidiecezan

Act de recunoştinţă pioasă

Apel

O cruce modestă de lemn, cu slove spălate de ploae şi de vreme, aşteaptă de 6 ani de zile, în cimiterul bisericii Sf. Nicolae din Braşov, să fie înlocuită cu o cruce demnă de memoria celui ce se odihneşte sub ea, de memoria lui *Virgil Oniţiu.*

Atâtea generaţii de tineri români au trecut pe sub mâna sa, hrănindu-şi sufletul din bogăţia şi sănătatea sufletului său,... atâţia din aceştia au ajuns la situaţii frumoase... Intre toţi aceştia nu credem însă să se găsească vr'unul, care să nu simtă, că această situaţie o datoresc, în parte, şi educaţiei şi luminei sufleteşti, primită dela fostul director al liceului ortodox român din Braşov.

Corpul profesoral al acestei liceu face apel la sentimentul de recunoştinţă al tuturor celor care îşi dau seama de ceeace datoresc memoriei fostului lor părinte sufletesc, precum şi la alţi români buni, care ştiu apreţia activitatea rodnică, închinată ridicării nivelului cultural al neamului nostru de dinceace de Carpaţi, a marelui dascăl, care a fost Virgil Oniţiu.

Cinstind memoria îndrumătorului tinereţelor noastre, ne cinstim pe noi înşine.

Corpul pofesoral
al liceului ortodox român
din Braşov.

N.B. Sumele iscălite să se trimită la adresa Direcţiunii liceului din Braşov.

Ştirile zilei

Secretar consistorial. In şedinţa plenară a consistorului arhidiecesan, ţinută în 18 Martie a. c. sub presidiul I. P. S. S. Mitropolitului nostru *Nicolae*, a fost ales secretar consistorial absolventul de teologie şi licenţiat în filosofie Nicolae *Colan.*

Hirotesire. I. P. S. Sa Mitropolitul *Nicolae* a hirotesit în 19 l. c. întru protopresbiter pe parohul Zaharie *Manu* pentru tractul protopresbiteral al Cetăţii de peatră. Cu această ocasiune a hirotonit întru presbiter pe diaconul *P. Sămărghiţan* ales paroh în Sălcud, protopresbiteratul Târgul-Murăşului.

Necrolog. La încheerea foii aflăm trista ştire, că dna *Maria Dr. Piso,* soţia dlui advocat Dr. Eugen Piso, a răposat azi, 22 Martie n. la ora 2 dimineaţa.

Rămăşiţele pământeşti se vor ridica din locuinţa proprie (strada Schewis Nr. 2) Joi în 24 Martie n. c. la ora 3 d. a. şi se vor depune spre vecinică odihnă în cimiterul orăşenesc.

Soţului îndurerat îi trimitem condoleanţele noastre. Dumnezeu s'o odihnească cu drepţii.

Donaţiuni. Primim: In scop de-a edifica o biserică pe pământul lui Mihai Viteazul la Şelimbăr, ni s'au făcut următoarele donaţiuni: Dela Curtea M. Sale Regelui nostru Ferdinand o mie lei, dela Petre şi Maria Penoşianu. din palatul Cotroceni, 500 lei, dela Ilie Drăgoiu din America 4200 lei. Oficiul şi epitropia parohială din Şelimbăr, în numele credincioşilor, aduce respectuoase şi calde mulţumiri pentru donaţiunile făcute. Nicolae Vlad, *paroh ort. român,*

Pace. Consiliul de miniştri a decis trecerea armatei pe ziua de 1 April 1921 pe picior de pace.

Ziariştii români la Praga, invitaţi la târgul de acolo, au fost primiţi cu multe onoruri din partea autorităţilor cehe. Ziariştii au vizitat vastele uzine din Praga şi târgul de mostre. Profesorul Urban Iarnik a trimis delegaţiei o adresă omagială în numele societăţii ceho-române din Praga. Ministrul de comerţ, şi ministrul de externe dl Beneş au făcut ziariştilor importante declaraţii cu privire la noua situaţie politică.

Avis. Oficiul Naţional I. O. V. Sibiu, a început activitatea sa. Localul birourilor se află în cazarma Chempel. Toţi invalizii, orfanii şi văduvele de răsboi, cari au nevoie de sprijin moral sau material privitor la stabilirea drepturilor legale şi privitor la acordarea protecţiunii necesare, se pot adresa în scris sau personal la acest oficiu. *Direcţiunea Oficiului I. O. V. Sibiu.*

Teatru în Sibiu. Compania dramatică de sub conducerea dlui Mişu *Fotino* începe seria reprezentaţiilor, în teatrul comunal, cu un bogat repertoriu de piese româneşti şi străine. Prima reprezentaţie este Marţi, în 22 Martie 1921, când se joacă drama în 4 acte: *Onoarea,* de Suderman. Bilete la Libraria Foaia Pporului în str. Măcelarilor. Se pot face abonamente cu preţ redus. Inceputul la ora 8 seara.

Târg. La Ocna-Sibiului se ţine târg de vite în 31 Martie, de mărfuri în 1 April 1921.

Chestia unirii bisericilor române e mult discutată în judeţ, scrie din Satu mare corespondentul Infrăţirii. Toţi românii sânt convinşi de necesitatea unirii bisericilor. Credincioşii bisericii gr. or. adună fond pentru ridicarea unei mândre biserici în oraşul Satu-Mare, în vreme ce biserica gr. cat. stă şi azi părăsită, neîncăpătoare pentru 8 mii de suflete. Cei mai mulţi credincioşi gr. cat. cercetează biserica *gr. cat. maghiară* şi bisericile *latine.* Casa parohiei gr. cat. e aproape ruinată; parohia cea mai mare a diecezei de Oradea-Mare e şi azi vacantă, condusă de un sindur preot, capelanul N. Costin. Orăşelele dela frontieră, ca Săcuieni, Valea-lui Mihai, Mărghita, Salonta-Mare n'au nici azi biserică, cu toate că de doi ani e agitată de presa română chestiunea romanizării ţinuturilor ungurene.

D'ale Consiliului comunal din Sibiu. Primim următoarele: «Notiz. Viza livretelor. Toti oameni care au fost la formatiune in vechiul regat sa sa va presenta spre vizare livretelor de completasi cel mai tarziu pana la 20 Martie a. c. la cercul de recrutare Sibiu. Consiliul orasenesc». Vor înţelege poate cei interesaţi.

Dela Consiliul oraşului Ocna-Sibiului.

Nr. 419/1921. (26) 1—2

Publicaţiune de concurs

Pentru întregirea următoarelor posturi vacante dela primăria oraşului Ocna-Sibiului:

Primconsilier (cl. VIII. de plată)

Primnotar (II. consilier) (cl. VIII. de plată), eventual:

Cassar (cl. IX. de plată).

Controlor (cl. X. de plată).

Calificaţiune: cea din 3. art. de lege l. 1883. resp. cea prevăzută la lit. c.) punct 33. din normativul de salarizare al C. D.

Petiţiunile instruite cu documentele cerute se vor înainta la primarul oraşului până în 15 Aprilie 1921.

Ocna-Sibiului, la 15 Martie 1921.

G. Bărbat.
primar.

Nr. 171 Plen. (24) 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de protopresbiter ort. rom. al tractului **Treiscaune** conform ordinului consistorial Nr. 8033/1920 Plen. din 22 Ian. 1921 se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Viitorul protopresbiter va locui în locul central al protopopiatului în comuna Sf. Gheorghe.

Emolumente împreunate cu acest post sânt:

Venitele de protopresbiter statorite prin §. 19 din pragmatica de serviciu, cum şi taxele ce incurg din vizitaţiunea comunelor tractuale şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale.

Reflectanţii la acest post sânt poftiţi a înainta cererile lor la P. Ven. Consistor arhidiecezan în terminul deschis, documentând cvalificaţiunea prescrisă în concluzul congresual Nr. 111 din 1888.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Treiscaunelor, ţinută în 10 Faur 1921.

Sfântul Gheorge, 10 Faur 1921.

Gheorge Negoescu
preş. adm. prot.

Mihail Petru
notar

Nr. 1134. Plen.

Aprobat

Sibiu, din şedinţa plenară ţinută la 20 Faur 1921.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 54/1921 (25) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa III **Dâncul mic,** protopresbiteratul Orăştiei, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele cuprinse în coala B pentru întregirea dotaţiei dela stat.

Concurenţii să-şi aştearnă petiţiile instruite în ordine, în terminul indicat, la oficiul protopresbiteral subsemnat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, pe lângă încuviinţarea protopresbiterului, spre a celebra, predica şi a face cunoştinţă cu poporul credincios.

Orăştie, 18 Febr. 1921.

Oficiul protopresbiteral ortodox român în înţelegere cu comitetul perohial.

Vasile Domşa
protopop

Au sosit la Libraria Arhidiecezană

Sibiu, strada Măcelarilor Nr. 45

Noutăţi literare: povestiri, călătorii, cărţi pentru copii, medicale, pedagogice, economice, poveşti; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toţi, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Foi volante, Pagini alese din scriitorii români.

Calendarul arhidiecezan pe 1921 costă fără şematism 10 lei cu porto cu tot.

Redactor responsabil: Dr. George Proca. Censurat de: G. Poponea Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.